

Sygn. akt XVII AmA 5/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 maja 2015 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

w składzie:

Przewodniczący: SSO Jolanta de Heij - Kaplińska

Protokolant: starszy sekretarz sądowy Katarzyna Dawejnis

po rozpoznaniu w dniu 28 kwietnia 2015 roku w Warszawie na rozprawie

sprawy z odwołania (...) Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w B.

przeciwko Prezesowi Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów

o stwierdzenie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów

na skutek odwołania od decyzji Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 31 października 2013 r. Nr (...)

1. zmienia zaskarżoną decyzję w punkcie V (piątym) podpunkt 1 (pierwszy) w ten sposób, że obniża karę pieniężną do kwoty 260 870,50 zł (dwieście sześćdziesiąt tysięcy osiemset siedemdziesiąt złotych pięćdziesiąt groszy);
2. oddala odwołanie w pozostałej części;
3. znosi wzajemnie koszty postępowania między stronami.

SSO Jolanta de Heij - Kaplińska

Sygn. akt XVII AmA 5/14

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 31 października 2013 r. (nr (...)), po przeprowadzeniu z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów przeciwko (...) Sp. z o.o. w B., Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów (dalej: Prezes Urzędu, Prezes, organ antymonopolowy):

I. na podstawie art. 26 ust. 1 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów (dalej: uokik), uznał za praktyki naruszające zbiorowe interesy konsumentów określone w art. 24 ust. 1 i 2 pkt. 2 uokik, bezprawne działania ww. przedsiębiorcy polegające na naruszaniu obowiązku udzielania konsumentom w „Umowach pożyczek gotówkowych tytuł: S” i „Umowach pożyczek gotówkowych tytuł: B”:

1. rzetelnej i prawdziwej informacji, o jakiej mowa w art. 30 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (dalej: ukk), tj. o rodzaju kredytu,
2. rzetelnej i pełnej informacji, o jakiej mowa w art. 30 ust. 1 pkt 19 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim, tj. o warunkach wypowiedzenia umowy

i nakazał zaniechania ich stosowania;

II. na podstawie art. 26 ust. 1 uokik, uznał za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów określone w art. 24 ust. 1 i 2 pkt. 2 uokik, bezprawne działanie ww. przedsiębiorcy polegające na naruszaniu obowiązku udzielania konsumentom w „Umowach pożyczek gotówkowych tytuł: S” i „Umowach pożyczek gotówkowych tytuł: B” oraz „Umowach pożyczek gotówkowych tytuł: E” rzetelnej i pełnej informacji, o jakiej mowa w art. 30 ust. 1 pkt 11 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim, tj. o rocznej stopie oprocentowania zadłużenia przeterminowanego i nakazał zaniechania jej stosowania;

III. na podstawie art. 26 ust. 1 uokik, uznał za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów określoną w art. 24 ust. 1 i 2 uokik, bezprawne działanie ww. przedsiębiorcy polegające na umieszczaniu w „Umowach pożyczek gotówkowych” postanowień:

„W przypadku zwrotu środków w terminie określonym w p. 10.2 z wyłączeniem sytuacji określonej w p. 10.5 Pożyczkobiorca zobowiązany jest do zapłaty odsetek (8) * w wysokości ... zł naliczonych od całkowitej kwoty pożyczki (1)* za każdy dzień za okres od dnia wypłaty pożyczki do dnia zwrotu wypłaconych mu środków”,

„W przypadku zwrotu środków w terminie określonym w p. 8.2 z wyłączeniem sytuacji określonej w p. 8.5 Pożyczkobiorca zobowiązany jest do zapłaty odsetek (8)* w wysokości ... zł naliczonych od całkowitej kwoty pożyczki (1)* za każdy dzień za okres od dnia wypłaty pożyczki do dnia zwrotu wypłaconych mu środków”, które są sprzeczne z art. 54 ust. 2 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim

i nakazał zaniechania jej stosowania;

IV. na podstawie art. 26 ust. 1 uokik, uznał za praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów określoną w art. 24 ust. 1 i 2 pkt 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, bezprawne działanie ww. przedsiębiorcy polegające na wprowadzaniu konsumentów w błąd co do proporcji pomiędzy całkowitym kosztem kredytu a całkowitą kwotą kredytu poprzez prezentowanie informacji o całkowitej kwocie kredytu obliczonej przy założeniu, że powinna ona uwzględniać kredytowane koszty kredytu, co stanowi nieuczciwą praktykę rynkową w rozumieniu art. 5 ust. 1 w zw. z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym

i nakazał zaniechania jej stosowania;

V. na podstawie art. 106 ust. 1 pkt 4 uokik, po przeprowadzeniu z urzędu postępowania w sprawie praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, nałożył na (...) Sp. z o.o. kary pieniężne, z tytułu naruszenia zakazów, o jakich mowa w art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów, w zakresie:

1) opisanym w punkcie I i II sentencji decyzji w wysokości 521.741 złotych,

2) opisanym w punkcie III sentencji decyzji w wysokości 173.914 złotych,

3) opisanym w punkcie IV sentencji decyzji w wysokości 140.469 złotych;

VI. na podstawie art. 77 ust. 1 w związku z art. 80 uokik oraz na podstawie art. 263 § 1 oraz art. 264 § 1 k.p.a. w związku z art. 83 uokik obciążył (...) Sp. z o.o. w B., kosztami postępowania w sprawie stosowania praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów oraz zobowiązał tego przedsiębiorcę do zwrotu Prezesowi UOKiK kosztów postępowania w kwocie 28 PLN, w terminie 14 dni od uprawomocnienia się niniejszej decyzji.

(decyzja, k. 3-32).

Odwołanie od powyższej decyzji w dniu 19 listopada 2013 r. wywiodła Spółka (...), zaskarżając decyzję w całości oraz wnosząc o uwzględnienie odwołania oraz:

1) zmianę zaskarżonej decyzji w całości poprzez umorzenie postępowania wobec braku podstaw do stwierdzenia naruszenia zbiorowych interesów konsumentów;

ewentualnie, w razie nieuwzględnienia ww. wniosku,

2) zmianę zaskarżonej decyzji w punkcie V decyzji poprzez odstąpienie od nałożenia kar pieniężnych lub ich obniżenie do poziomu istotnie niższego od kar wymierzonych;

a także:

3) zasądzenie od pozwanego na rzecz powoda zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Jednocześnie wniesiono o zmianę zaskarżonej decyzji poprzez umorzenie postępowania administracyjnego wobec braku podstaw do stwierdzenia naruszenia zbiorowych interesów konsumentów, w trybie art. 81 ust. 3 uokik.

Zaskarżonej decyzji zarzucono:

1) naruszenie prawa materialnego, tj. art. 3 ust. 1 i 2 pkt 1 i 5 oraz 30 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (ukk) w związku z art. 24 ust. 1 i 2 pkt 2 uokik poprzez przyjęcie, że powód naruszył obowiązek udzielenia konsumentom rzetelnej i pełnej informacji o rodzaju kredytu w „Umowach pożyczek gotówkowych tytuł: S” i „Umowach pożyczek gotówkowych tytuł: B” na skutek braku wskazania, że stanowią one kredyt odnawialny, podczas gdy pożyczki udzielane przez powoda nie spełniają żadnego z kryteriów kredytu odnawialnego, a tym samym powód nie mógł udzielać konsumentom takich informacji;

2) naruszenie prawa materialnego, tj. art. 30 ust. 1 pkt 19 oraz art. 42 ukk w związku z art. 24 ust. 1 i 2 pkt 2 uokik poprzez przyjęcie, że powód naruszył obowiązek udzielenia konsumentom rzetelnych i pełnych informacji o warunkach wypowiedzenia umowy w „Umowach pożyczek gotówkowych tytuł: S” i „Umowach pożyczek gotówkowych tytuł: B”, które nie mogą być mniej korzystne niż warunki wypowiedzenia umowy kredytu odnawialnego, określone w art. 42 ukk, podczas gdy powód nie miał takiego obowiązku prawnego, albowiem pożyczki gotówkowe udzielane przez powoda nie spełniają kryteriów kredytu odnawialnego;

3) naruszenie prawa materialnego, tj. art. 30 ust. 1 pkt 11 ukk w związku z art. 24 ust. 1 i 2 pkt 2 uokik poprzez przyjęcie, że powód naruszył obowiązek udzielenia konsumentom rzetelnej i pełnej informacji o rocznej stopie oprocentowania zadłużenia przeterminowanego w „Umowach pożyczek gotówkowych tytuł: S”, „Umowach pożyczek gotówkowych tytuł: B” oraz „Umowach pożyczek gotówkowych tytuł: E”, na skutek braku wskazania konkretnej procentowej wartości takiego oprocentowania, podczas gdy ustawa o kredycie konsumenckim nie wprowadza takiego wymogu prawnego, a tym samym stosowane przez powoda postanowienia umowne są w pełni zgodne z prawem;

4) naruszenie prawa materialnego, tj. art. 54 ust. 2 ukk w związku z art. 24 ust. 1 i 2 pkt 2 uokik poprzez przyjęcie, że stosowane przez powoda postanowienia umów pożyczek gotówkowych umożliwiające powodowi, w przypadku odstąpienia konsumenta od umowy, pobieranie odsetek od całkowitej kwoty kredytu uwzględniającej kredytowane koszty, są sprzeczne z art. 54 ust. 2 ukk, podczas gdy przepis ten zezwala na pobieranie odsetek od całkowitej kwoty udostępnionego kredytu, w tym także od kredytowanych kosztów, a tym samym stosowane przez powoda postanowienia umowne są zgodne z prawem;

5) naruszenie prawa materialnego, tj. art. 5 pkt 7 ukk w związku z art. 5 ust. 1 i art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (dalej: pnpr) oraz art. 24 ust. 1 i 2 uokik poprzez przyjęcie, że powód dopuścił się działań wprowadzających w błąd konsumentów na skutek prezentowania informacji o całkowitej kwocie kredytu uwzględniającej kredytowane koszty, podczas gdy przepis art. 5 pkt 7 ukk pozwala na uwzględnienie w całkowitej kwocie kredytu również kredytowanych kosztów kredytu, a tym samym powód prezentował prawdziwą informację niewprowadzającą w błąd konsumentów;

6) naruszenie prawa procesowego, tj. art. 6 k.p.a. oraz 8 k.p.a. w związku z art. 83 uokik, mające istotny wpływ na wynik sprawy, poprzez rażące naruszenie zasady równego traktowania stron przez organ administracyjny i uznanie za bezprawne działań powoda, które w przypadku innych przedsiębiorców, znajdujących się tej samej sytuacji faktycznej i prawnej, były uznawane przez Prezesa Urzędu za zgodne z przepisami ustawowymi;

7) naruszenie prawa materialnego, tj. art. 106 ust. 1 pkt 4 w związku z art. 111 uokik poprzez nałożenie na powoda kar pieniężnych w rażącej wysokości, niespełniających kryteriów proporcjonalności w świetle precedensowego charakteru sprawy oraz braku jednoznacznych wskazówek ustawodawcy odnośnie do interpretacji przepisów ustawy o kredycie konsumenckim, a także nieuwzględnienie wszelkich przesłanek wymiaru kary mających wpływ na ich wysokość.

Strona odwołująca podtrzymała powyższe stanowisko w piśmie procesowym z dnia 25 marca 2014 r.

(odwołanie, k. 33-57; pismo procesowe powoda, k. 130-135).

W odpowiedzi na odwołanie z dnia 25 lutego 2014 r. Prezes UOKiK wniósł o oddalenie odwołania w całości oraz zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

(odpowiedź na odwołanie, k. 116-122).

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

(...) Sp. z o.o. w B. (dalej: (...), (...)) jest przedsiębiorcą, prowadzącym działalność gospodarczą, m.in. w zakresie udzielania pożyczek gotówkowych.

(dowód: informacja odpowiadająca odpisowi aktualnemu z rejestru przedsiębiorców, k. 63-66).

(...) zawiera umowy pożyczek konsumenckich w oparciu o następujące wzorce umowne:

- „Umowa pożyczki gotówkowej nr ... Tytuł: B/”
- „Umowa pożyczki gotówkowej nr ... Tytuł: S/”
- „Umowa pożyczki gotówkowej nr ... Tytuł:/”, od 9.10.2012 r. jako „Umowa pożyczki gotówkowej nr ... Tytuł: E/”.

Umowa „Tytuł: B/” jest stosowana jeśli klient wyraża chęć uzyskania bezpłatnego odroczenia rat oraz Kolejnej Wyплаты; umowa „Tytuł: S/” jest stosowana w przypadku, gdy klient nie chce bezpłatnej prolongaty ale oczekuje prawa do Kolejnej Wyплаты, natomiast umowa „Tytuł:/” jest udzielana jeśli klient nie chce ani bezpłatnej prolongaty i Kolejnej Wyплаты oraz jest zainteresowany pożyczką do 12 miesięcy.

W dwóch pierwszych z ww. wymienionych wzorców zawarto następujące postanowienia umowne:

- w pkt 1.1: „Pożyczkodawca udziela Pożyczkobiorcy pożyczkę gotówkową (dalej zwaną „Pożyczką Pierwotną”) w wysokości (1)*, tj. całkowitą kwotę pożyczki - jest to suma środków pieniężnych które Pożyczkodawca udostępnił Pożyczkobiorcy na podstawie niniejszej umowy.”,
- w pkt 3.1: „W przypadku spłaty przez Pożyczkobiorcę każdych 12 rat odpowiednio, Pożyczki Pierwotnej lub Kolejnej Wyплаты, przy pożyczkach z pierwotnym terminem spłaty 12 i 18 miesięcy, albo terminowej spłaty 18 rat odpowiednio, Pożyczki Pierwotnej lub Kolejnej Wyплаты przy pożyczkach z pierwotnym terminem spłaty 24 i 30 miesięcy, albo terminowej spłaty każdych 24 rat odpowiednio, Pożyczki Pierwotnej lub Kolejnej Wyплаты przy pożyczkach z pierwotnym terminem spłaty 36 miesięcy, albo spłaty 30 rat odpowiednio, Pożyczki Pierwotnej lub Kolejnej Wyплаты dla pożyczki z pierwotnym terminem spłaty 42 miesiące, albo terminowej spłaty 36 rat

odpowiednio, Pożyczki Pierwotnej lub Kolejnej Wyплаты dla pożyczek z pierwotnym terminem spłaty 48 miesięcy, Pożyczkodawca przekaze Pożyczkobiorcy kolejną kwotę w wysokości (12)* (dalej zwaną „ Kolejną Wypłatą „),

- w pkt 3.4: „Ilość Kolejnych Wypłat dla Pożyczek Pierwotnych z terminem spłaty 12, 18, 24, 30 i 36 miesięcy wynosi 3, dla Pożyczek Pierwotnych z terminem spłaty 42, 48 miesięcy wynosi 2.”,
- w pkt 3.6: „Pożyczkobiorcy przysługuje prawo do rezygnacji z Kolejnej Wyплаты bez podania przyczyny.”,
- w pkt. 3.7: „Rezygnacja może zostać złożona w formie pisemnej, w sposób określony w p. 10.1 niniejszej umowy - przed dniem Kolejnej Wyплаты określonej p. 3.1 niniejszej umowy lub poprzez zwrot środków Kolejnej Wyплаты w terminie 30 dni od daty pisma określonego w p. 4.1.”,
- w pkt 4.1: „Pożyczkobiorca zobowiązuje się spłacić Pożyczkodawcy każdą kolejną faktyczną całkowitą kwotę do zapłaty (21)* będącą sumą całkowitej kwoty Kolejnej Wyплаты (12)* oraz wynagrodzenia umownego (14)* za Kolejne Wyплаты - na podany w Części A Umowy pożyczki rachunek bankowy Pożyczkodawcy w (19)* ratach miesięcznych, w wysokości raty Pożyczki Pierwotnej i z terminem zapłaty (dzień miesiąca) poszczególnych rat jak rat Pożyczki Pierwotnej, to jest (15)*, każda płatna wg aktualnego Kalendarza Spłat, który Pożyczkodawca wyśle wraz z informacją o Kolejnej Wyплатie Pożyczkobiorcy w terminie 2 dni roboczych od daty Kolejnej Wyплаты.”,
- w pkt 5.1: „Umowę pożyczki zawiera się na czas udzielenia Pożyczki Pierwotnej i Kolejnych Wypłat aż do całkowitego spłacenia wszystkich zobowiązań Pożyczkobiorcy wynikających z niniejszej umowy.”,
- w pkt 5.2: „Pożyczkodawcy przysługuje prawo odstąpienia od Kolejnej Wyплаты, w przypadku jeżeli Pożyczkobiorca nie spłaca pożyczki zgodnie z obowiązującą umową pożyczki lub zalega ze spłatą raty bądź rat lub ocena ryzyka dokonana przez Pożyczkodawcę jest negatywna.”,
- w pkt 10.1: „Pożyczkobiorca ma prawo, bez podania przyczyny, do odstąpienia od umowy pożyczki w terminie 14 dni od dnia zawarcia niniejszej umowy. Odstąpienie od umowy pożyczki następuje poprzez złożenie przez Pożyczkobiorcę pisemnego oświadczenia woli o odstąpieniu od umowy pożyczki (ze względów dowodowych), w powyższym terminie. (...).”,
- w pkt 10.2: „W razie spełnienia świadczenia przez Pożyczkodawcę przed upływem terminu do odstąpienia Pożyczkobiorca zobowiązany jest do zwrotu otrzymanych środków bez nieuzasadnionej zwłoki, ale nie później niż w terminie do 30 dni od dnia złożenia oświadczenia o odstąpieniu.”,
- w pkt 10.3: „W przypadku zwrotu środków w terminie określonym w p. 10.2 z wyłączeniem sytuacji określonej w p. 10.5 Pożyczkobiorca zobowiązany jest do zapłaty odsetek (8)* w wysokości ... zł naliczonych od całkowitej kwoty pożyczki (1)* za każdy dzień za okres od dnia wypłaty pożyczki do dnia zwrotu wypłaconych mu środków.”,
- w pkt 10.5: „W przypadku zwrotu przez Pożyczkobiorcę wypłaconych środków oraz złożenia oświadczenia o odstąpieniu od umowy w terminie 14 dni od zawarcia niniejszej umowy, Pożyczkobiorca nie ponosi żadnych kosztów.”,
- w pkt 11.1: „Jeżeli Pożyczkobiorca nie zapłacił w terminach określonych w umowie pełnych rat pożyczki za co najmniej dwa okresy płatności, Pożyczkodawca może wypowiedzieć umowę z zachowaniem 30 dniowego terminu i wypełnić weksel po uprzednim wezwaniu Pożyczkobiorcy do zapłaty zaległych rat w terminie 7 dni od otrzymania wezwania.”

Natomiast w „Umowie pożyczki gotówkowej nr ... Tytuł: E/” zawarto postanowienia:

- w pkt 8.2: „W razie spełnienia świadczenia przez Pożyczkodawcę przed upływem terminu do odstąpienia Pożyczkobiorca zobowiązany jest do zwrotu otrzymanych środków bez nieuzasadnionej zwłoki, ale nie później niż w terminie do 30 dni od dnia złożenia oświadczenia o odstąpieniu.”,

- w pkt 8.3: „W przypadku zwrotu środków w terminie określonym w p. 8.2 z wyłączeniem sytuacji określonej w p. 8.5 Pożyczkobiorca zobowiązany jest do zapłaty odsetek (8)* w wysokości ... zł naliczonych od całkowitej kwoty pożyczki (1)* za każdy dzień za okres od dnia wypłaty pożyczki do dnia zwrotu wypłaconych mu środków.”,
- w pkt 8.5: „W przypadku zwrotu przez Pożyczkobiorcę wypłaconych środków oraz złożenia oświadczenia o odstąpieniu od umowy w terminie 14 dni od zawarcia niniejszej umowy, Pożyczkobiorca nie ponosi żadnych kosztów.”,
- w pkt 11.1: „Jeśli Pożyczkobiorca nie spłaci w terminie poszczególnych rat pożyczki lub innego zobowiązania pieniężnego, wynikającego z niniejszej umowy, w tym zobowiązania naliczonego na podstawie pkt. 9.2 umowy, niespłacona kwota staje się zadłużeniem przeterminowanym. Od zadłużenia przeterminowanego Pożyczkodawca nalicza odsetki umowne za każdy dzień zwłoki w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego.”.

(dowód: wzorzec i projekt: „Umowa pożyczki gotówkowej nr ... Tytuł: S/”, k. 23-37 akt admin., wzorzec i projekt „Umowa pożyczki gotówkowej nr ... Tytuł: B/”, k. 38-55 akt admin.; wzorzec i projekt „Umowa pożyczki gotówkowej nr ... Tytuł:/”, k. 56-76 akt admin.; wzorzec „Umowa pożyczki gotówkowej nr ... Tytuł: E/”, k. 516-524 akt admin.; przykładowe umowy zawarte w oparciu o ww. wzorce, k. 92-107, 145-162, 525-537, 610-621, 622- 633, 634-645 akt admin.; wyjaśnienia (...) zawarte w piśmie do UOKiK z dnia 16.05.2012 r., k. 83 akt admin.).

Wzorce umowne: „Umowa pożyczki gotówkowej nr ... Tytuł: B/” oraz „Umowa pożyczki gotówkowej nr ... Tytuł: S/” były wykorzystywane od dnia 18 grudnia 2011 r.

Spółka (...) wprowadziła do ww. wzorców od 12 czerwca 2012 r. pkt 13.1 o treści:

„Jeśli Pożyczkobiorca nie spłaci w terminie poszczególnych rat pożyczki lub innego zobowiązania pieniężnego, wynikającego z niniejszej umowy, w tym zobowiązania naliczonego na podstawie pkt. 11.2 umowy, niespłacona kwota staje się zadłużeniem przeterminowanym. Od zadłużenia przeterminowanego Pożyczkodawca nalicza odsetki umowne za każdy dzień zwłoki w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego.”.

Dalsze zmiany we wzorcach polegały na uzupełnieniu - od dnia 9 października 2012 r. - nazwy umowy „Tytuł:/...”, poprzez wprowadzenie identyfikatora literowego – obecna nazwa umowy „Tytuł: E/...”.

(dowód: wyjaśnienia (...) zawarte w piśmie do UOKiK z dnia 5.04.2012 r., k. 9 akt admin. oraz z dnia 12.11.2012 r., k. 459-460 akt admin.; zmieniony wzorzec „Umowa pożyczki gotówkowej nr ... Tytuł: B/”, k. 494-502 akt admin.; „Umowa pożyczki gotówkowej nr ... Tytuł: S/”, k. 464-468 akt admin.).

Dnia 23 listopada 2012 r. wszczęte zostało z urzędu postępowanie w związku z podejrzeniem stosowania przez Spółkę (...) bezprawnych działań noszących znamiona praktyk naruszających zbiorowe interesy konsumentów, polegających na:

I. naruszeniu obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji poprzez nie umieszczenie w „Umowach pożyczek gotówkowych tytuł: S” i „Umowach pożyczek gotówkowych tytuł: B” następujących informacji:

1. o jakich mowa w art. 30 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim, tj. o rodzaju kredytu,
2. o jakich mowa w art. 30 ust. 1 pkt 19 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim, tj. o warunkach wypowiedzenia umowy,

co może stanowić naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 pkt 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów;

II. naruszeniu obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej, prawdziwej i pełnej informacji poprzez nie umieszczanie w „Umowach pożyczek gotówkowych tytuł: S” i „Umowach pożyczek gotówkowych tytuł: B” oraz „Umowach pożyczek gotówkowych tytuł: E” informacji, o jakich mowa w art. 30 ust. 1 pkt 11 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim, tj. o rocznej stopie oprocentowania zadłużenia przeterminowanego, co może stanowić naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 pkt 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów;

III. umieszczeniu w „Umowach pożyczek gotówkowych” postanowień:

„W przypadku zwrotu środków w terminie określonym w p. 10.2 z wyłączeniem sytuacji określonej w p. 10.5 Pożyczkobiorca zobowiązany jest do zapłaty odsetek (8)* w wysokości... zł naliczanych od całkowitej kwoty pożyczki (1)* za każdy dzień za okres od dnia wypłaty pożyczki do dnia zwrotu wypłaconych mu środków”,

„W przypadku zwrotu środków w terminie określonym w p. 8.2 z wyłączeniem sytuacji określonej w p. 8.5 Pożyczkobiorca zobowiązany jest do zapłaty odsetek (8)* w wysokości ... zł naliczanych od całkowitej kwoty pożyczki (1)* za każdy dzień za okres od dnia wypłaty pożyczki do dnia zwrotu wypłaconych mu środków”,

które mogą zostać uznane za niezgodne z art. 54 ust. 2 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim oraz mogą stanowić naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów;

IV. wprowadzaniu w błąd: co do proporcji pomiędzy całkowitym kosztem kredytu a całkowitą kwotą kredytu poprzez prezentowanie informacji o całkowitej kwocie kredytu obliczonej przy założeniu, że powinna ona uwzględniać kredytowane koszty kredytu, co może stanowić nieuczciwą praktykę rynkową w rozumieniu art. 5 ust. 1 w zw. z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym, co może stanowić naruszenie art. 24 ust. 1 i 2 pkt 3 ustawy o ochronie konkurencji i konsumentów.

(dowód: postanowienie nr 1 ws. o sygn. akt RKT-61-39/12/SB, k. 2-4 akt admin.).

Postanowieniem z dnia 23 listopada 2012 r. Prezes UOKiK zaliczył do materiału dowodowego dokumenty zgromadzone w postępowaniu wyjaśniającym ((...)).

(dowód: postanowienie nr 2 ws. o sygn. akt RKT-61-39/12/SB, k. 7 akt admin.).

Pismem z dnia 29 maja 2013 r. Prezes UOKiK zawiadomił Spółkę (...) o zakończeniu zbierania materiału dowodowego oraz o prawie do zapoznania się z materiałem zgromadzonym w sprawie.

(dowód: zawiadomienie, k. 686 akt admin.).

W dniu 31 października 2013 r. Prezes UOKiK wydał decyzję, która została zaskarżona w niniejszym postępowaniu sądowym.

W roku 2012 Spółka (...) osiągnęła przychód w wysokości wskazanej w pkt 30 zeznania o wysokości osiągniętego dochodu – CIT-8.

(dowód: zeznanie o wysokości osiągniętego dochodu – CIT-8, k. 660-663 akt admin.).

Powyżej opisany stan faktyczny nie był sporny między stronami i został ustalony przez Sąd w oparciu o ww. dowody, których wiarygodność i moc dowodowa nie budziły zastrzeżeń.

Sąd przeprowadził dowód z zeznań świadka M. S., które wyjaśniły sposób postępowania spółki z konsumentami przed zawieraniem umów, nazwany procesem przedsprzedażowym aż do momentu podpisania umowy, wyjaśnianie warunków umowy. Z zeznań tych wynika, że (...) bada potrzeby klienta, czyli jaka kwota jest mu potrzebna, na jaki okres (nagranie 00:18:19, transkrypcja protokołu, k. 181). Ubezpieczenie i opłata przygotowawcza to koszty klienta, które zostają wliczone w każdą ratę, gdyż klient nie ma na to środków i nigdy nie padło pytanie, czy może je opłacić.

Bez tego mechanizmu nigdy nie korzystałby z pożyczki (...) (nagranie 00:48:15, transkrypcja protokołu , k. 191). Oprócz podania terminu czterokrotności stopy lombardowej NBP jest zobrazowanie tego pojęcia i dopowiedzenie w procentach, ile to wynosi (nagranie 00:28:51 do 00:30:00, transkrypcja protokołu, k. 184). Ze sposobu wypowiedzi świadka „tak staramy się”, „jeżeli powiem, że to jest te 10 procent”, „bardzo rzadko się zdarza, że klient coś dopytuje”, „często jest tak, że klient wszystko wie, tak. Wszystko wie, chce podpisać i dostać pieniądze” nie wynika jednak, aby taka forma informacji była standardem.

Sąd oddalił wniosek o dopuszczenie dowodu z zeznań świadka M. K. z tego względu, że na rozprawę była wezwana świadek W. M. na adres odwołującego. Wniosek o dopuszczenie dowodu z zeznań M. K. w miejsce W. M. strona złożyła na dwa dni przed rozprawą, wyjaśniając, że pani W. M. nie pracuje w spółce od półtora roku i zachodzi obawa, że jej zeznania do sprawy nic nie wniosą. Strona nie poinformowała Sądu, że cofa wniosek z zeznań tego świadka, mimo, że wiedziała o zakończeniu stosunku zatrudnienia. Z uzasadnienia wniosku o dopuszczenie dowodu z zeznań M. K. wynika, że Spółka dopiero tym pismem zrezygnowała z zeznań świadka W. M.. Wniosek z dnia 25 marca 2015 r. był zatem nowym wnioskiem dowodowym, który mógł być złożony począwszy od 18 grudnia 2014 r., kiedy wnioskowany M. K. został kierownikiem działu skarg i nadzoru, co uchybia art. 207 §6 k.p.c. Ponadto samo stawiennictwo M. K. na rozprawie w dniu 27 marca 2015 r. nie oznacza, że dopuszczenie dowodu nie spowoduje zwłoki w rozpoznaniu sprawy. Strona uznała, że wiedza M. K. ma wnieść więcej do sprawy niż zeznania W. M., co spotkałoby się z możliwością składania kolejnych wniosków przez przeciwnika procesowego.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie zasługuje na częściowe uwzględnienie.

W ocenie Sądu Okręgowego, spośród zarzutów dotyczących naruszenia przepisów prawa materialnego, na częściowe uwzględnienie zasługuje jedynie zarzutu sformułowany w pkt 7 odwołania, tj. zarzut co od wysokości wymierzonej kary pieniężnej.

Przechodząc do analizy poszczególnych zarzutów należy wskazać, że w zaskarżonej decyzji zarzucono (...) stosowanie praktyki, polegającej na naruszaniu obowiązku udzielania konsumentom rzetelnej i prawdziwej informacji o rodzaju kredytu.

W tym zakresie (...) podniosła, że wbrew ustaleniom Prezesa UOKiK, udzielane przez nią pożyczki nie spełniają żadnego z kryteriów kredytu odnawialnego. Odwołując się unormowań prawa unijnego strona wskazała, że umowa o kredyt odnawialny musi spełniać łącznie dwa warunki, tj. musi być umową na czas nieoznaczony, a konsument musi mieć możliwość ponownej wypłaty kolejnych środków po dokonaniu spłaty wcześniejszych. Natomiast umowa (...) jest umową zawartą na czas oznaczony, a klient nie ma możliwości „dokonania ponownej wypłaty” środków udostępnionych mu w ramach umowy.

Ustosunkowując się do powyższego stanowiska Prezes Urzędu podniósł, że wobec braku legalnej definicji kredytu odnawialnego w praktyce obrotu gospodarczego przyjmuje się, że typowy kredyt odnawialny dla osób fizycznych (konsumentów) dostępny jest, co do zasady, jako tzw. limit kredytowy w koncie osobistym (rachunku osobistym, rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowym, karcie kredytowej itp.). Jest on skonstruowany jako stały dostęp do dodatkowych środków pieniężnych w maksymalnej wysokości określonej limitem, w ramach konta osobistego. Choć kredyt odnawialny udzielany jest zazwyczaj na wskazany w umowie okres (np. 12 miesięcy), jego przedłużenie następuje automatycznie. W ocenie Prezesa, możliwości określania kredytem odnawialnym kredytów innych niż w rachunku bankowym dotyczą regulacje umieszczone w lit. e Dyrektywy Komisji 2011/90/UE z 14.11.2011 r. Według organu, zawierane przez (...) umowy można określać jako kredyt odnawialny, a fakt zawarcia umowy na określony czas nie jest ku temu przeszkodą. W odniesieniu do zarzutu, iż błędnie przyjęto w decyzji, że nie można uznać zawieranych umów za standardowe umowy pożyczek gotówkowych, jak to zostało określone w treści ocenianych umów, Prezes Urzędu podniósł, że ustawa o kredycie konsumenckim nie zawiera zamkniętej listy rodzajów umów o kredyt konsumencki. Według Prezesa, w przypadku umów stosowanych przez (...) nie mamy do czynienia ze

„standardową” umową pożyczki, ale z pewnością jest ona umową dotyczącą pożyczek gotówkowych, wypłacanych w określonej kolejności i według ściśle określonego harmonogramu spłat.

Stosownie do treści art. 3 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim, przez umowę o kredyt konsumencki rozumie się umowę o kredyt w wysokości nie większej niż 255.550 zł albo równowartość tej kwoty w walucie innej niż waluta polska, który kredytodawca w zakresie swojej działalności udziela lub daje przyrzeczenie udzielenia konsumentowi (ust. 1). Według ust. 2, za umowę o kredyt konsumencki uważa się w szczególności:

1) umowę pożyczki;

2) umowę kredytu w rozumieniu przepisów prawa bankowego;

3) umowę o odroczeniu konsumentowi terminu spełnienia świadczenia pieniężnego, jeżeli konsument jest zobowiązany do poniesienia jakichkolwiek kosztów związanych z odroczeniem spełnienia świadczenia;

4) umowę o kredyt, w której kredytodawca zaciąga zobowiązanie wobec osoby trzeciej, a konsument zobowiązuje się do zwrotu kredytodawcy spełnionego świadczenia;

5) umowę o kredyt odnawialny.

Użycie w ww. przepisie sformułowania „w szczególności” wskazuje, że katalog umów, które podlegają uznaniu za umowę o kredyt konsumencki, nie jest zamknięty, co zresztą zgodnie przyznały obie strony niniejszego postępowania.

Zasadnicza kwestia, która wymagała rozstrzygnięcia, dotyczyła charakteru prawnego umów oferowanych przez (...) oraz możliwości zakwalifikowania ich jako umów o kredyt konsumencki.

W ocenie Sądu Okręgowego, analizowane umowy nie odpowiadają wprost żadnemu z rodzajów umów, wymienionych w art. 3 ust. 2 ukk. Wbrew sugestiom Spółki (...), nie mamy tu bowiem do czynienia z klasyczną umową pożyczki. Umowa oferowana przez Spółkę mogła być przedłużana w czasie i mogła być odnawiana w sposób przewidziany dla umowy o kredyt konsumencki. Zdaniem Sądu, bez znaczenia pozostaje przy tym – podnoszona przez odwołującą – potrzeba dokonania rozróżnienia na to, czy umowa jest zawarta na czas oznaczony, czy nieoznaczony, ponieważ najważniejsze znaczenie ma w tym wypadku przymiot „odnawialności”. Według Sądu, miarodajną dla oceny, czym jest „odnawianie się” kredytu/pożyczki, jest wskazówka zawarta w załączniku I lit. e do dyrektywy PE i Rady 2008/48/WE z dnia 23 kwietnia 2008 r. ws. umów o kredyt konsumencki (Dz. U. UE.L. z 2008 r., nr 133, s.66), zgodnie z którą „do celów niniejszej litery umowa o kredyt odnawialny oznacza umowę o kredyt na czas nieokreślony i obejmuje również kredyty, które podlegają pełnej spłacie w przeciągu jakiegoś okresu lub po jego zakończeniu i w ramach których, po dokonaniu spłaty, istnieje możliwość dokonania ponownej wpłaty.” Istotą „odnawiania się” jest zatem możliwość dokonania ponownej wypłaty. Należy jednocześnie podkreślić, że wskazanie w ww. regulacji na umowę na czas nieokreślony, następuje wyłącznie na potrzeby wyliczenia rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania. Natomiast, jak już podniesiono, dla Sądu decydujące znaczenie ma odnawialność, rozumiana jako możliwość dokonania przez konsumenta ponownej wypłaty środków. Tym samym, nie okres, na jaki zawarto umowę (tj. na czas oznaczony, czy nieoznaczony), jest w tym przypadku istotny, lecz możliwość jej odnowienia się – tj. ponownego wypłacania środków pieniężnych bez konieczności ponownego przechodzenia całej procedury związanej z zawarciem umowy. Umowa oferowana przez (...), wykazuje wskazane powyżej cechy odnawialności.

W myśl art. 30 ust. 1 pkt 2 ukk, umowa o kredyt konsumencki powinna określać m.in. rodzaj kredytu, natomiast umowa oferowana przez (...), takiego warunku nie spełnia. Sąd Okręgowy pragnie podkreślić, że nie chodzi w tym wypadku o nazwanie analizowanej umowy wprost „umową o kredyt odnawialny”, lecz wskazanie rodzaju umowy, poprzez sprecyzowanie rodzaju udzielanego kredytu. Chodzi bowiem o to, by konsument wiedział z jaką umową ma do czynienia, jaki produkt jest mu oferowany. Jak już zauważono, badana umowa nie stanowi typowej umowy pożyczki, lecz jest swoistą umową pożyczki, której istota powinna znaleźć odzwierciedlenie już w jej tytule. Nie oznacza to, że musi ona zostać nazwana „umową pożyczki odnawialnej”, czy „umową o kredyt odnawialny”, skoro katalog umów,

uznawanych za umowę o kredyt konsumencki, jest otwarty. Konieczne jest natomiast odzwierciedlenie w nazwie umowy stosunku prawnego łączącego strony.

Mając powyższe na uwadze, zarzut pierwszy odwołania należało uznać za bezzasadny.

Kwestionując rozstrzygnięcie zawarte w pkt I.2. sentencji zaskarżonej decyzji, strona odwołująca podniosła, że skoro udzielane przez nią pożyczki gotówkowe nie spełniają kryteriów kredytu odnawialnego, a jednocześnie jasno określają maksymalny okres ich trwania, to (...) nie miała obowiązku informowania konsumentów o warunkach wypowiedzenia umowy, co oznacza, że art. 42 ukk nie ma zastosowania do oferowanych przez nią umów.

W odpowiedzi na powyższe Prezes UOKiK podtrzymał swoją ocenę ww. praktyki wskazując, że sposób przedłużania umowy na kolejne okresy powoduje, że w rzeczywistości umowa ta wiąże strony przez czas nieokreślony. Według organu, wynika to z okresu czasu, przez jaki przedsiębiorca może zwlekać z kolejnymi wypłatami pożyczki, a wraz z upływem tego czasu konsument może nie być zainteresowany realizacją kolejnej wypłaty. Dlatego też, zdaniem Prezesa, ochronie praw konsumenta służyć powinno określenie prawa i zasad wypowiedzenia umowy zgodnie z art. 42 ukk.

Uznając powyższy zarzutu za nieuzasadniony, Sąd Okręgowy odwołuje się do poczynionych dotychczas ustaleń w zakresie kwalifikacji prawnej umowy pożyczki oferowanej przez Spółkę (...), które zachowują swoją aktualność także na potrzeby analizy tegoż zarzutu. Skoro, jak już ustalono, przedmiotowa umowa spełnia kryteria umowy o kredyt konsumencki, to zgodnie z art. 30 ust. 1 pkt 19 ukk, powinna określać warunki jej wypowiedzenia. Wskazany przepis stanowi podstawową, generalną regulację dla tego rodzaju umowy. Z tego względu, zdaniem Sądu, niezrozumiałe jest odwoływanie się przez strony do unormowania zawartego w art. 42 ukk, które dotyczy wypowiedzenia szczególnego rodzaju umowy o kredyt konsumencki, mianowicie umowy o kredyt odnawialny. Sąd Okręgowy przyjmuje, że umowy oferowanej przez (...) nie można wprost zakwalifikować jako kredytu odnawialnego, lecz raczej jako pożyczkę, której cechą istotną jest możliwość dokonania ponownej wypłaty. Z tego też względu, obowiązek określenia warunków wypowiedzenia takiej umowy należy wiązać z przepisem ogólnym, czyli z art. 30 ust. 1 pkt 19 ukk, nie zaś z regulacją szczególną, jaką stanowi art. 42 ukk. Sytuacja, w której brak jest określenia przedmiotowych warunków, słusznie została zakwalifikowana przez Prezesa UOKiK, jako naruszająca obowiązek udzielenia konsumentom rzetelnej i pełnej informacji, o jakiej mowa w art. 30 ust. 1 pkt 19 ukk, a w konsekwencji, jako stanowiąca praktykę naruszającą zbiorowe interesy konsumentów.

Odnośnie rozstrzygnięcia z pkt II zakwestionowanej decyzji Spółka (...) stwierdziła, że stosowane przez nią postanowienia umowne są zgodne z prawem, ponieważ ustawa o kredycie konsumenckim nie wprowadza wymogu wskazywania w umowie konkretnej procentowej wartości rocznego oprocentowania zadłużenia przeterminowanego. W umowie wskazana została natomiast stopa zadłużenia przeterminowanego jako czterokrotność stopy kredytu lombardowego NBP.

Zdaniem Prezesa Urzędu, art. 30 ust. 1 pkt 11 ukk wymaga zamieszczenia w umowie m.in. informacji o rocznej stopie oprocentowania zadłużenia przeterminowanego, natomiast poprzez użyte przez Spółkę w umowie określenie, iż od „zadłużenia przeterminowanego Pożyczkodawca nalicza odsetki umowne za każdy dzień zwłoki w wysokości czterokrotność stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego (...)” określiła jedynie podstawę, według której naliczane będzie oprocentowanie zadłużenia przeterminowanego. Według organu, ustawodawca nakazał zaś przedsiębiorcom podawanie w warunkach umów wartości tego oprocentowania.

Ustosunkowując się do powyższego zarzutu należy odwołać się do regulacji zawartych w dyrektywie 2008/48/WE oraz ustawie krajowej o kredycie konsumenckim.

I tak, art. 30 ust. 1 pkt 11 ukk wymaga określenia w umowie o kredyt konsumencki rocznej stopy oprocentowania zadłużenia przeterminowanego (podk. Sądu), warunków jej zmiany oraz ewentualnie innych opłat z tytułu zaległości w spłacie kredytu.

Zgodnie natomiast z art. 3 lit. k dyrektywy, „stała stopa oprocentowania kredytu” (podk. Sądu) oznacza, że kredytodawca i konsument uzgadniają w umowie o kredyt stosowanie jednej stopy oprocentowania kredytu przez cały okres obowiązywania umowy o kredyt lub kilku stóp oprocentowania kredytu w okresach będących częścią okresu obowiązywania umowy, wykorzystując przy tym stałą określoną wartość procentową (podk. Sądu). Jeżeli umowa o kredyt nie określa wszystkich stóp oprocentowania kredytu, stopa oprocentowania kredytu uznawana jest za stałą jedynie w odniesieniu do tych okresów będących częścią okresu obowiązywania umowy o kredyt, dla których stopy oprocentowania kredytu zostały określone wyłącznie przy wykorzystaniu stałej określonej wartości procentowej uzgodnionej przy zawarciu umowy o kredyt.

Według art. 5 ust. 1 lit. f dyrektywy, w stosownym czasie przed związaniem się konsumenta umową o kredyt lub ofertą kredytodawca oraz, w stosownych przypadkach, pośrednik kredytowy dostarczają konsumentowi - na podstawie warunków kredytu zaproponowanych przez kredytodawcę, a także, w stosownych przypadkach, zgodnie z preferencjami określonymi przez konsumenta i informacjami przez niego przekazanymi - informacje potrzebne do porównania różnych ofert w celu podjęcia, przy pełnej znajomości faktów, decyzji, czy zawrzeć umowę o kredyt. Informacje te, w formie papierowej lub na innym trwałym nośniku, powinny zostać przekazane przy użyciu standardowego europejskiego arkusza informacyjnego dotyczącego kredytu konsumenckiego określonego w załączniku II. Domniemywa się, że kredytodawca spełnił wymogi informacyjne określone w niniejszym ustępie, a także w art. 3 ust. 1 i 2 dyrektywy 2002/65/WE, jeśli przekazał on konsumentowi standardowy europejski arkusz informacyjny dotyczący kredytu konsumenckiego. Informacje te określają, m.in. stopę oprocentowania kredytu (podk. Sądu), warunki stosowania tej stopy oprocentowania oraz, jeśli są dostępne, wszelkie indeksy lub stopy referencyjne mające zastosowanie do pierwotnej stopy oprocentowania kredytu (podk. Sądu), a także okresy, warunki i procedury zmian stopy oprocentowania kredytu. Jeżeli w różnych okolicznościach stosuje się różne stopy oprocentowania - wyżej wymienione informacje o wszystkich stosowanych stopach.

Art. 6 ust. 1 lit. e dyrektywy przewiduje, że w stosownym czasie przed związaniem się konsumenta jakąkolwiek umową o kredyt lub ofertą dotyczącą umowy o kredyt, o której mowa w art. 2 ust. 3, 5 lub 6, kredytodawca i, w stosownych przypadkach, pośrednik kredytowy dostarczają konsumentowi - na podstawie warunków kredytu zaproponowanych przez kredytodawcę, a także, w stosownych przypadkach, zgodnie z preferencjami określonymi przez konsumenta i informacjami przez niego przekazanymi - informacje potrzebne do porównania różnych ofert w celu podjęcia, przy pełnej znajomości faktów, decyzji, czy zawrzeć umowę o kredyt. Informacje te określają, m.in. stopę oprocentowania kredytu (podk. Sądu); warunki stosowania tej stopy oprocentowania, wszelkie indeksy lub stopy referencyjne mające zastosowanie do pierwotnej stopy oprocentowania kredytu (podk. Sądu), opłaty mające zastosowanie od chwili zawarcia umowy o kredyt oraz, w stosownych przypadkach, warunki, na jakich opłaty te mogą ulec zmianie.

Natomiast w myśl art. 10 ust. 2 lit. f dyrektywy, w umowie o kredyt w sposób jasny i zwięzły określa się m.in. stopę oprocentowania kredytu (podk. Sądu), warunki stosowania tej stopy oraz, jeśli są dostępne, wszelkie indeksy lub stopy referencyjne mające zastosowanie do pierwotnej stopy oprocentowania kredytu, a także okresy, warunki i procedury zmiany stopy oprocentowania kredytu. Jeżeli w różnych okolicznościach stosuje się różne stopy oprocentowania kredytu, wyżej wymienione informacje dotyczące wszystkich stosowanych stóp;

W ocenie Sądu Okręgowego, analiza powyższych unormowań prowadzi do wniosku, że Prezes Urzędu trafnie wskazał na konieczność podawania w umowie o kredyt konsumencki stopy procentowej zadłużenia przeterminowanego, poprzez wskazanie konkretnej wysokości, wartości procentowej, a nie poprzez wskazywanie punktu odniesienia dla obliczenia tego oprocentowania - w tym wypadku odniesienia do stopy kredytu lombardowego NBP. Do takiej konstatacji skłania także konstrukcja słowniczka ustawy o kredycie konsumenckim, mianowicie, w art. 5 pkt 10 wskazano, że stopa oprocentowania kredytu (podk. Sądu), to stopa oprocentowania wyrażona jako stałe lub zmienne oprocentowanie (podk. Sądu) stosowane do wypłaconej kwoty na podstawie umowy o kredyt w stosunku rocznym; w art. 5 pkt 11 mowa jest o stałej stopie oprocentowania kredytu (podk. Sądu), natomiast w art. 5 pkt 12 dotyczy rzeczywistej rocznej stopy oprocentowania kredytu (podk. Sądu). Z przywołanych przepisów wynika zatem, że

wymagane jest wskazanie o jaką stopę chodzi (jaka ona jest – stała, zmienna, rzeczywista, roczna) oraz czego ona dotyczy (kredytu, zadłużenia przeterminowanego).

W analizowanym przypadku, zgodnie z art. 30 ust. 1 pkt 11 ukk, istnieje wymóg określenia w umowie rocznej stopy oprocentowania zadłużenia przeterminowanego. Natomiast postanowienia umowy zawieranej przez Spółkę (...) w ogóle nie odwołują się do wskaźnika „roczny”, nie traktują o rocznej stopie procentowej, lecz jedynie o odsetkach umownych w wysokości czterokrotności stopy referencyjnej. W przedmiotowej umowie nie sprecyzowano w ogóle o jaką stopę chodzi (roczną, czy inną), a poza tym – w świetle przywołanych przepisów dyrektywy 2008/48/WE i art. 5 ukk- dla oprocentowania musi być wskazana wartość procentowa (art. 3 lit. k, art. 5 pkt 11 i 12). Zdaniem Sądu, wobec tego, że umowa zawierana przez Spółkę nie spełnia ww. wymogów, Prezes Urzędu prawidłowo zakwalifikował taką praktykę jako naruszającą zbiorowe interesy konsumentów.

W stosunku do rozstrzygnięcia z pkt III zakwestionowanej decyzji strona odwołująca podniosła, że wbrew stanowisku Prezesa, do kwoty kredytu udostępnionego kredytodawca może wliczać środki pożyczane konsumentowi na pokrycie opłaty przygotowawczej oraz składki ubezpieczeniowej, a w przypadku odstąpienia konsumenta od umowy, odsetki należą się od całej tej kwoty. Zdaniem strony, wykładnia przepisów ukk wskazuje, że ustawodawca odwołując się do odsetek pobieranych od kwot „udostępnionych” konsumentowi ma na uwadze również ww. kredytowane koszty związane z zawarciem umowy, jest to zaś kwota „udostępniona” konsumentowi, albowiem (...) niejako „zamraża” własne środki finansowe przeznaczone na opłatę przygotowawczą i kwotę ubezpieczenia. Ustawa nie posługuje się pojęciem kwoty „wypłaconej” konsumentowi, co stanowiłoby asumpt do założeń, że odsetki winny być pobierane jedynie od kwoty realnie przekazanej klientowi („na rękę”).

Odnosząc się do powyższego stanowiska (...) Prezes Urzędu stwierdził, że regulacja art. 54 ukk jest odzwierciedleniem art. 14 ust. 3c dyrektywy 2008/48/WE, z którego wynika, że odsetki jakie ma obowiązek zwrócić konsument mają być wyliczone od wartości kapitału, który zwraca. Tym samym, zdaniem organu, za bezprawne należy uznać nałożenie na konsumentów obowiązku poniesienia kosztów za każdy dzień do dnia zwrotu kapitału w wysokości wyższej, niż naliczone od zwracanych środków pieniężnych.

Zgodnie z treścią art. 54 ust. 1 ukk, konsument nie ponosi kosztów związanych z odstąpieniem od umowy o kredyt konsumencki, z wyjątkiem odsetek za okres od dnia wypłaty kredytu do dnia spłaty kredytu. Natomiast według ust. 2, konsument zwraca niezwłocznie kredytodawcy kwotę udostępnionego kredytu (podk. Sądu) wraz z odsetkami, o których mowa w ust. 1, nie później niż w terminie 30 dni od dnia złożenia oświadczenia o odstąpieniu od umowy. Stosownie zaś do art. 53 ust. 1 ukk, konsument ma prawo, bez podania przyczyny, do odstąpienia od umowy o kredyt konsumencki w terminie 14 dni od dnia zawarcia umowy. W takiej sytuacji, kredytodawcy nie przysługują żadne inne opłaty, z wyjątkiem bezzwrotnych kosztów poniesionych przez niego na rzecz organów administracji publicznej oraz opłat notarialnych (art. 54 ust. 4 ukk).

Mając na uwadze powyższe regulacje, Sąd Okręgowy stwierdza, że Prezes Urzędu zasadnie wskazał, że w przypadku odstąpienia konsumenta od umowy, nieprawidłowo naliczane są odsetki. Nieprawidłowości te wynikają z tego, iż przewidziany przez (...) mechanizm daje możliwość przekazywania środków na pokrycie składki ubezpieczeniowej od razu na rzecz firmy ubezpieczeniowej. W ramach przyjętej w umowie konstrukcji, jedna strona umowy – konsument upoważnia drugą stronę – Spółkę (...) do potrącenia i przekazania od razu ubezpieczycielowi należnej składki ubezpieczenia (pkt 17 wzorów umów).

W tej sytuacji nie ma zatem udostępnienia kredytu pożyczkobiorcy, tylko operacja kredytodawcy z osobą trzecią (firmą ubezpieczeniową). Wobec tego, jeżeli konsument odstępując od umowy ma zwrócić kwotę udostępnionego kredytu, to zwracana kwota nie obejmuje środków na pokrycie składki ubezpieczeniowej, gdyż środki te nie są udostępniane konsumentowi, nie są mu realnie „wypłacane”, tylko przekazywane podmiotowi trzeciemu. Z załączonej umowy ubezpieczenia nr 1/2011 wynika, że w przypadku skutecznego odstąpienia klienta (...) od umowy pożyczki, (...) zgłosi ten fakt do ubezpieczyciela, który odliczy składkę przy następnej płatności (art. 5, k. 305 akt admin.). Zatem w opisanej sytuacji, konsument fizycznie nie ma możliwości zwrotu przedmiotowych środków pieniężnych i naliczanie od nich

odsetek nie jest prawidłowe. Składka ubezpieczeniowa jest kosztem kredytu, a nie kredytem. Jeżeli całkowita kwota kredytu stanowi kwotę udostępnianą na podstawie umowy, to koszt który konsument ma ponieść w związku z umową o kredyt nadal pozostaje kosztem, mimo, że może być skredytowany jednocześnie z zawieraną umową o kredyt. To konieczność pokrycia kosztu uzyskania kredytu rodzi niejako wniosek o sfinansowanie kosztów kredytu.

W ocenie Sądu, wadliwe sformułowanie w umowie odsetek należnych w wypadku odstąpienia konsumenta od umowy, narusza dyspozycję art. 54 ust. 2 ukk, zatem zarzut odwołania wskazujący na naruszenie tego przepisu należało uznać za chybiony.

Wobec rozstrzygnięcia z pkt IV sentencji zaskarżonej decyzji Spółka (...) podniosła, że ustawodawca w taki sposób sformułował definicję „całkowitej kwoty kredytu” oraz „całkowitego kosztu kredytu”, że jeżeli tak jak w przedmiotowej sprawie, kredytowane koszty wypełniają znamiona obu definicji, to (...) nie ma innej możliwości, jak tylko uwzględnić kredytowane koszty w całkowitej kwocie kredytu, jak i w całkowitym koszcie kredytu. Strona wskazała, że udzielając pożyczki przekazuje środki pożyczkobiorcy, w tym środki na pokrycie opłaty przygotowawczej lub ubezpieczenia, co oznacza, że pożyczkobiorca korzysta z kapitału (...). Według Spółki, nie można postawić jej zarzutu wprowadzania konsumentów w błąd, ponieważ wobec niejasności sformułowań ukk, strona poszła dalej względem wymogów ustawowych, wprowadzając termin „faktycznej całkowitej kwoty do zapłaty”, która w sposób jednoznaczny wskazuje wysokość faktycznego zobowiązania konsumenta. W ten sposób, zdaniem strony, (...) jako profesjonalista dołożył należytej staranności, aby usunąć negatywne dla konsumenta skutki wadliwej legislacji, czym dopełnił obowiązku rzetelnego, prawdziwego i pełnego poinformowania konsumenta o oferowanych przez siebie pożyczkach.

Prezes UOKiK podniósł, że (...) pomija okoliczność, że wprowadzanie konsumentów w błąd co do proporcji pomiędzy całkowitym kosztem kredytu a całkowitą kwotą kredytu poprzez prezentowanie informacji o całkowitej kwocie kredytu obliczonej przy założeniu, że powinna ona uwzględniać kredytowane koszty kredytu, ocenione zostało przez pryzmat ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym. Organ wskazał, że dokonując oceny wyliczeń na podstawie przykładowej umowy pożyczki stwierdził, że wynikająca z danych umieszczonych w umowach proporcja pomiędzy całkowitym kosztem kredytu a całkowitą kwotą kredytu poprzez prezentowanie informacji o całkowitej kwocie kredytu obliczonej przy założeniu, że powinna ona uwzględniać kredytowane koszty kredytu, wprowadza konsumentów w błąd. Zdaniem Prezesa, na podstawie wartości jakie przedstawiane są w umowach, konsument może wywnioskować, że oferowany kredyt jest tańszy, niż w rzeczywistości i z tego powodu zarzut stosowania przez powoda nieuczciwej praktyki rynkowej nie budzi wątpliwości.

Ustosunkowując się do powyższego zarzutu należy wskazać, że zgodnie z art. 5 pkt 6 ukk, całkowity koszt kredytu to wszelkie koszty, które konsument jest zobowiązany ponieść w związku z umową o kredyt, w szczególności: odsetki, opłaty, prowizje, podatki i marże jeżeli są znane kredytodawcy oraz koszty usług dodatkowych w przypadku gdy ich poniesienie jest niezbędne do uzyskania kredytu z wyjątkiem kosztów opłat notarialnych ponoszonych przez konsumenta. Natomiast w świetle art. 5 pkt 7 ukk, całkowita kwota kredytu to suma wszystkich środków pieniężnych, które kredytodawca udostępnia konsumentowi na podstawie umowy o kredyt. Jak trafnie zauważa Prezes Urzędu, pierwsza ze wskazanych wartości określa cenę skorzystania z usługi, natomiast druga określa ilość środków, którymi będzie mógł dysponować pożyczkobiorca.

Zdaniem Sądu Okręgowego, w analizowanym przypadku mamy do czynienia z podwójnym zaliczeniem kosztów ubezpieczenia i opłaty przygotowawczej, pierwszy raz – do całkowitej kwoty pożyczki i drugi raz – do całkowitego kosztu pożyczki. Tymczasem całkowita kwota kredytu powinna obejmować jedynie kwotę przekazaną konsumentowi do swobodnej dyspozycji i nie powinno się do niej zaliczać kosztów związanych z udzieleniem kredytu, nawet wówczas, gdy są one kredytowane przez kredytodawcę. Zaliczenie przez (...) tych ostatnich kosztów zarówno do kwoty, jak i kosztu kredytu może sugerować konsumentowi, że kredyt jest tańszy niż w rzeczywistości i może wywoływać u konsumenta błędne mniemanie co do proporcji kosztów, jakie musi on ponieść z faktycznie udostępnioną mu kwotą pożyczki. W danym przypadku konsument tak naprawdę otrzymuje „na rękę” kwotę niższą od tej, która została wskazana pod pozycją „całkowita kwota pożyczki”, ponieważ koszt opłaty przygotowawczej i ubezpieczenia jest wliczany do tej kwoty.

Natomiast zarówno przywoływana dyrektywa 2008/48/WE, jak i ukk, wskazują jak należy traktować koszty ubezpieczenia, mianowicie, jako koszty uzyskania pożyczki. Zdaniem Sądu, nie ma prawnych przeszkód do praktyki kredytowania przez (...) kosztów kredytu. Należy jednak zaznaczyć, że koszty ubezpieczenia nie są „pożyczane” w ramach konkretnej umowy pożyczki, nie są przekazywane do swobodnej dyspozycji konsumenta. Innymi słowy, koszty te nie są objęte kwotą pożyczki, o której udzielenie występuje konsument. Natomiast zastosowany przez (...) zabieg podwójnego zaliczenia ww. kosztów może sugerować konsumentowi, że poniesie niższe koszty uzyskania pożyczki, bo znaczna część kosztów jest wliczona w samą pożyczkę.

W ocenie Sądu, tego typu praktyka wyczerpuje znamiona nieuczciwej praktyki rynkowej w rozumieniu art. 5 ust. 1 w zw. z art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym. W świetle tych przepisów, praktyka rynkowa stosowana przez przedsiębiorców wobec konsumentów jest nieuczciwa, jeżeli jest sprzeczna z dobrymi obyczajami i w istotny sposób zniekształca lub może zniekształcić zachowanie rynkowe przeciętnego konsumenta przed zawarciem umowy dotyczącej produktu, w trakcie jej zawierania lub po jej zawarciu (art. 4); praktykę rynkową uznaje się za działanie wprowadzające w błąd, jeżeli działanie to w jakikolwiek sposób powoduje lub może powodować podjęcie przez przeciętnego konsumenta decyzji dotyczącej umowy, której inaczej by nie podjął (art. 5).

Odnosząc przywołane regulacje do opisanej powyżej praktyki (...), Sąd Okręgowy podziela stanowisko Prezesa Urzędu, iż jej efektem może być podjęcie przez konsumenta decyzji o zawarciu umowy pożyczki, której nie podjąłby, gdyby miał świadomość, że różnica pomiędzy faktycznie otrzymanymi środkami pieniężnymi, a kosztami kredytu jest większa, niż sugerowana przez Spółkę. Tym samym, nie budzi wątpliwości, że wskutek powyższych działań (...) konsumenci są wprowadzani w błąd co do proporcji między całkowitym kosztem kredytu a całkowitą kwotą kredytu. W konsekwencji zarzut sformułowany w pkt 5 odwołania nie zasługiwał na uwzględnienie.

Ustosunkowując się do - sformułowanych w pkt 6 odwołania - zarzutów naruszenia przepisów proceduralnych, Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów wskazuje, że nie może ograniczyć sprawy wynikającej z odwołania od decyzji Prezesa Urzędu tylko do funkcji sprawdzającej prawidłowość postępowania administracyjnego, które poprzedza postępowania sądowe. Uchybienia proceduralne organu tylko w wyjątkowych sytuacjach mogą doprowadzić do uchylenia decyzji, ma to miejsce wówczas, gdy uchybień tych nie można sanować na etapie postępowania sądowego. W przypadku formułowania w odwołaniu zarzutów dotyczących ustaleń faktycznych, środków dowodowych, oceny dowodów, niektórych wad formalnych samej decyzji, poczynienie stosownych ustaleń, ocena środków dowodowych, uzupełnienie materiału dowodowego nie jest bowiem zastrzeżone do wyłącznej kompetencji Prezesa Urzędu, ponieważ po przekazaniu sprawy na drogę sądową - należy do sądu (tak też wyrok Sądu Najwyższego z dnia 3 października 2013 r., III SK 67/12, OSNP 2014/5/79). Sąd Okręgowy uznał zatem, że nawet gdyby przyjąć, że w postępowaniu administracyjnym doszło do uchybień proceduralnych, to nie mogą one być przedmiotem postępowania sądowego mającego na celu merytoryczne rozstrzygnięcie sporu, bowiem Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów zobowiązany jest do wszechstronnego zbadania wszystkich istotnych okoliczności sprawy, przy uwzględnieniu zasad rozkładu ciężaru dowodu i obowiązku stron w postępowaniu dowodowym.

Oдноśnie rozstrzygnięcia w zakresie kar pieniężnych - wobec istnienia znaczących wątpliwości interpretacyjnych, co do rozumienia pojęcia kredytu konsumenckiego i kredytu odnawialnego na gruncie przepisów ukk oraz dyrektywy 2008/48/WE, w rezultacie których można się spotkać z różnymi propozycjami wykładni wskazanych aktów prawnych (zwłaszcza co do pojęcia rodzaju kredytu, czy warunków wypowiedzenia umowy) - Sąd uznał za zasadne obniżenie o 50% (czyli do kwoty 260.870,50 zł) kary pieniężnej orzeczonej w pkt V ppkt 1, tj. za stosowanie praktyk opisanych w pkt I ppkt 1 i 2. Zdaniem Sądu, niezasadne jest bowiem nakładanie na przedsiębiorcę kary w sytuacji, gdy wskutek licznych możliwości interpretacyjnych przepisów, nie jest możliwe stwierdzenie, że konkretny czyn (zachowanie) jest dookreślony, tj. jasny, prosty, możliwy do jednoznacznego ustalenia, a jego popełnienie nie budzi wątpliwości. Praktyka zarzucana Spółce nie jest oczywista na tyle, że można wymagać od przedsiębiorcy trafnego rozumienia przepisów prawa. Zatem precedensowy charakter sprawy w powyższym zakresie uzasadniał odstąpienie od wymierzenia kary pieniężnej.

Sąd nie znalazł natomiast podstaw do zmiany zaskarżonej decyzji, co do kar pieniężnych orzeczonych w pozostałym zakresie. Przede wszystkim, w odniesieniu do praktyk, za których stosowanie wymierzono te kary, nie wystąpiły w danej sprawie żadne wątpliwości interpretacyjne wobec zastosowanych przepisów prawa. Nadto - wbrew stanowisku odwołującej się Spółki - nie ma przeszkód do nałożenia odrębnych, częściowych kar pieniężnych za poszczególne praktyki. W art. 106 ust. 1 pkt 4 uokik przewidziano możliwość nałożenia kary, choćby przedsiębiorca nieumyślnie dopuścił się stosowania praktyki naruszającej zbiorowe interesy konsumentów w rozumieniu art. 24 ustawy. Zatem, skoro w niniejszej sprawie stwierdzono stosowanie przez (...) kilku praktyk antykompatywnych, to dopuszczalne było wymierzenie kary pieniężnej za każdą z nich, tym bardziej, że zabieg taki pozwala na uwzględnienie przy nakładaniu kar wszystkich okoliczności związanych ze stosowaniem konkretnej praktyki, co z kolei wpływa na większą adekwatność kary do konkretnego naruszenia.

Nie można podzielić stanowiska (...), iż w sprawie wystąpiła okoliczność łagodząca w postaci ograniczonego zakresu oddziaływania kwestionowanych praktyk. Wręcz przeciwnie, biorąc pod uwagę, że umowy były zawierane z konsumentami mieszkającymi w różnych miastach na terenie całego kraju należy uznać, że zasięg naruszenia był znaczny.

W ocenie Sądu, wymierzając kary pieniężne w rozpatrywanym zakresie, Prezes Urzędu prawidłowo ocenił wszystkie - wskazane w art. 111 uokik - przesłanki wymiaru kary, tj. okres, stopień, okoliczności naruszenia przepisów ustawy, okoliczność uprzedniego naruszenia przepisów ustawy, a także możliwości finansowe przedsiębiorcy. Zdaniem Sądu Okręgowego, wymierzone kary spełniają funkcję prewencji szczególnej i ogólnej, a zatem stanowią zarówno realną, odczuwalną dolegliwość dla ukaranego podmiotu, jak również są ostrzeżeniem na przyszłość, zapobiegającym powtarzaniu nagannych zachowań. Według Sądu, kary te są dostatecznie dolegliwe, a także adekwatne do stopnia zawinienia, szkodliwości czynu, postawy przedsiębiorcy oraz jego sytuacji majątkowej.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 479^{31a} § 1 i 3 k.p.c., Sąd częściowo zmienił decyzję i oddalił odwołanie w pozostałej części, co wpłynęło na rozstrzygnięcie o kosztach postępowania poprzez zastosowanie art. 100 k.p.c.

SSO Jolanta de Heij-Kaplińska